

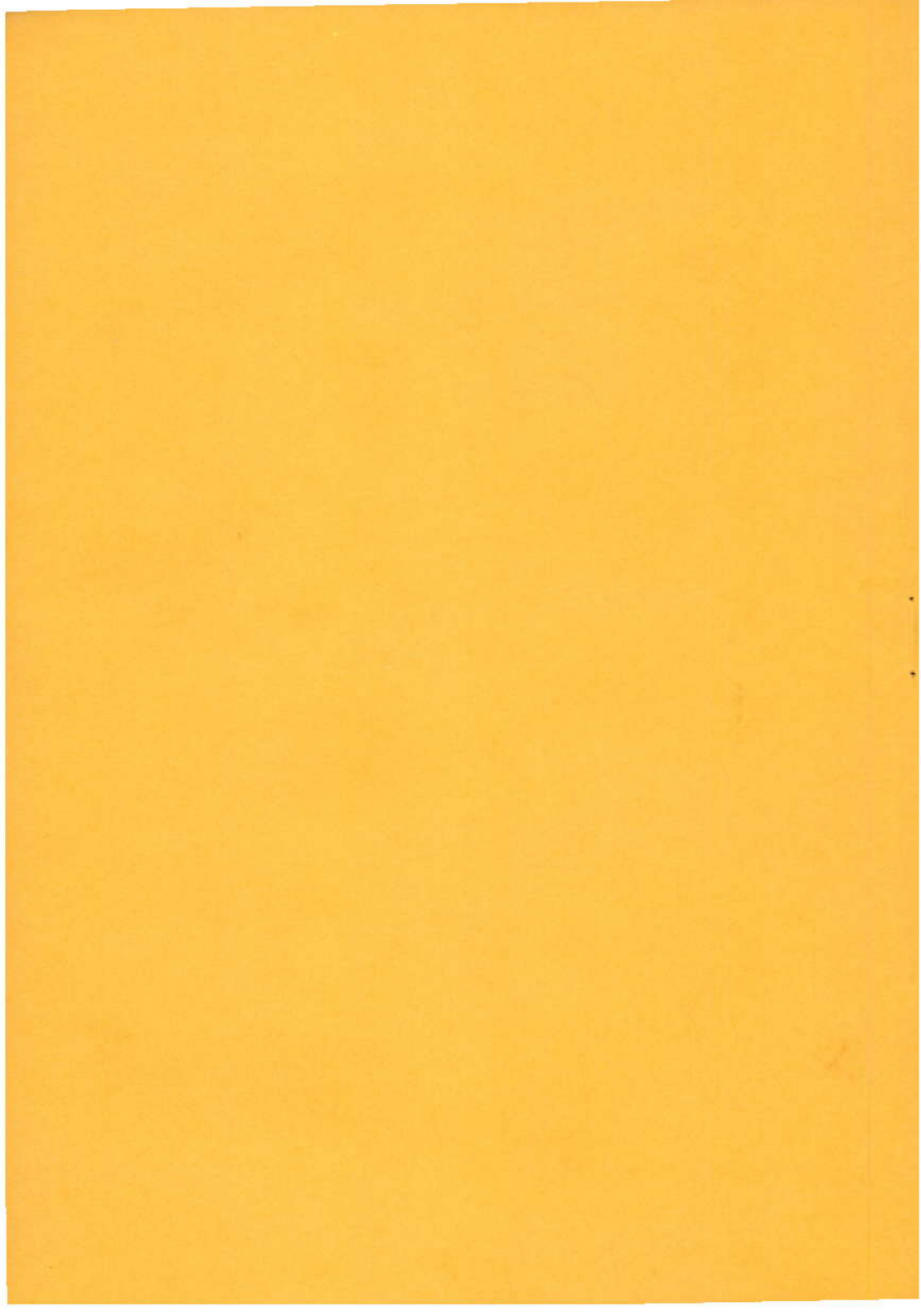

Rond De Schutsboom

Jaargang 15

Nummer 2

1995

STICHTING HEEMKUNDIGE KRING

" DE VYER HEERTGANGHEN "

Doelstelling volgens de statuten:

De stichting heeft ten doel de bevordering der studie van de heemkunde in de ruimste zin, in het bijzonder door:

- a. de bevordering der studie van de heemkunde in de lokale en regionale aspecten van archeologie, geologie, toponymie, flora, fauna, architectuur, historie, folklore, sociale geografie en taalgebruik;
- b. het aanwenden of doen aanwenden van de door deze studie verworven kennis ten bate van het lokale en regionale leefmilieu door het verrichten van relevante activiteiten;
- c. het in stand houden van een streekmuseum, heem- crf " De Schutsboom "

Lidmaatschap en abonnementen:

Leden van de Heemkundige Kring ontvangen het periodiek " Rond de Schutsboom " gratis, alsmede het Jaarboek.

Lidmaatschap Heemkundige Kring f 25,-- per jaar.

Gezinsleden f 6,50 per jaar.

Leden buiten Goirle f 30,--

Bankrekening: RaBo-Goirle, nr.: 11.68.97.597

Toegang tot de lezingen voor leden gratis.

Openstelling:

Heernerf en museum " De Schutsboom ":

van april t/m oktober elke zondag;

van november t/m maart, elke 1e zondag van de maand.

Openingstijd van 15.00 tot 17.00 uur.

Voor groepen: op aanvraag bij het secretariaat.

Het Archief: elke zaterdag van 10.00 tot 12.00 uur.

Adressen:

Heernerf de Schutsboom: Nieuwe Rielseweg 41-43,
5051 PD Goirle. Tel. 013 - 534.89.72

Secretariaat: Nieuwe Rielseweg 41-43, 5051 PD Goirle,
Tel. 013 - 534.17.47

Redactie: Nieuwe Rielseweg 41-43 5051 PD Goirle.

**HET VERSCHIJNEN VAN DIT PERIODIEK WERD MEDE
MOGELIJK DOOR DE FINANCIËLE BIJDRAGE VAN:**

Assurantiën Burgers & van Esch, voor verzekeringen,
hypotheeken, financieringen, woningbemiddeling,
Tilburgseweg 1 5051 AA Goirle tel. 534.21.29

Bakkerij A. van den Hout,
Tilburgseweg 98, 5051 AJ Goirle tel. 534.17.68

van Berkel B.V. loodgieterswerken en foliedaksystemen,
Edisonlaan 19, 5051 DS Goirle tel. 534.24.45

van Beurden meubelmakerij,
Weverstraat 3 - 4, 5051 HZ Goirle tel. 534.25.24

John Boxtel, sculptor,
RR 3 Gananoque, Ontario Canada, K7 G2 V5

Garage Jac. de Brouwer,
Hoge Wal 1, 5051 PX Goirle tel. 543.09.35

Stichting "Goirles Belang",
De Hovel 43 - 44 5051 NR Goirle tel. 534.34.86

Dhr. C. Hermans,
v. Haestrechtstraat 16, 5051 VD Goirle

Rond De Schutsboom

Periodiek van de:

STICHTING HEEMKUNDIGE KRING
"DE VYER HEERTGANGHEN"
GOIRLE

Secretariaat: Nieuwe Rielseweg 41-43
5051 PD Goirle
Tel: 013 - 5 34 89 72

Jaargang 15, nr. 1

oktober 1995

Van de redactie	2
Heemreis	3
Uitnodiging eerste exemplaar van het Jaarboek 1995	5
Jaarboek 1995	6
Een voetgangerstunnel in Goirle	7
Toponiemen	9
Gôls Fraans	15
Ons taante nonneke	18

Van de redactie.

Na een zeer hete zomer, waarin op ons heemref "de Schutsboom" toch nog de nodige activiteiten hebben plaats gehad, breekt de wintertijd weer aan en daarmee de tijd voor onze maandelijkse lezingen. De commissie lezingen is reeds druk bezig om het programma tot april 1996 te realiseren. T.z.t. wordt aan U het winterprogramma bekend gemaakt. Wel kunt U vast de datum donderdag 30 november a.s. in Uw agenda noteren want dan zal het eerste Jaarboek met de nodige omlijsting aan U gepresenteerd worden. Komen dus.

Het Jaarboek. Op dit moment zijn de artikelen geschreven en liggen ter correctie bij de deskundigen.

Ook 19 december a.s. kunt U reserveren want dan viert wij onze kerstavond op de gebruikelijke wijze. Altijd een hoogtepunt in onze jaarlijkse cyclus.

Sinds enkele jaren was het typewerk van de Schutsboom" in de kundige handen van Koen van Santvoort. Het was voor hem echter steeds passen en meten in de tijd, i.v.m. zijn studie en andere werkzaamheden. Toch heeft hij dat karwei steeds op een voortreffelijke wijze en tijdig klaar gekregen. We hebben nu echter binnen onze "vaste kern" Kees de Laat bereid gevonden deze klus op zich te nemen, in samenwerking met Aschwin Wijdemans. Het voordeel hiervan is dat de lijn Redactie/Lay-out korter is. We zijn Koen echter dankbaar dat hij ons de afgelopen jaren uit de brand heeft geholpen. Koen bedankt.

De fraters hebben ons inmiddels verlaten. We hebben ze nog een keer in het middelpunt van de belangstelling gezet middels een tentoonstelling die U zeker gezien zult hebben.

Weer is een periode in de Goirlese geschiedenis afgesloten.

Is binnenkort het gehele Goirlese "geschiedenis"??? Nee toch.
De redactie.

Heemreis

Onze jaarlijkse heemreis op 17 juni j.l. was weer zeer geslaagd. De commissie had weer voor een variabele dag gezorgd. De Leonarduskerk in Zoutleeuw zal voor de meeste van ons wel een verrassing zijn geweest. Wat een kunstschaten sieren deze kerk.

Daarna bezochten we nog de oude stad St. Truiden waar de een zijn heemkundige hart openstelde voor het vele schoons dat daar nog te zien was en de ander zijn heemkundig aangewakkerd vuur wat temperde door het pikken van een terrasje.

Maar wist U van het bestaan van het museum "slag der Zilveren Helmen" in Halen? Een geslaagde opening van de dag was het bezoek aan dit museum. Deze slag van 12 augustus 1914 werd in een gedicht op 14 november 1914 door pastoor August Cuppens, die vanuit het naburige dorp Koksbergen het verloop van de slag had gevolgd, bezongen in een gedicht waarvan hier enkele strofen.

Het was de twaalfde oogst van het jaar dat, door 'theelal
voortaan "het gruweljaar der tijden" heten zal.

Onthouden zullen latere eeuwen
Hoe, op die zomerdag, ons Leeuwen
hen keerden tegen het Duits geweld
in 't Halens veld.

Wat klinkt er 't allen kant hen zo venijnig toe
met knetterknaal op knaal waar dond'rend "woe woe woe!"
zich tussen mengt met korte horten?
Hei! ziet ze van hun peerden storten!
Ziet peerd en man ten gronde slaan,
en aan 't spartelen gaan.

Hij krijgt hem onder schot, er klinkt een kort "paf"
de trotse ruiter stort van zijnen klepper af! (duits officier, red.)
De vlamming kruipt langs de duitse lijken
en gaat eens naar von Bülow kijken!
Hij rukt diens helmhoed van den kop
en zet hem op!

En zo kwamen ze daar in Halen aan al die Duitse zilveren helmen.

Uitnodiging

Het eerste exemplaar van het Jaarboek 1995 wordt aangeboden op donderdag 30 november a.s. in zaal "Benelux".

Aanvang: 20.00 uur.

Alle leden zijn van harte welkom.

Programma

* Opening door de voorzitter Ton Sas

* Lezing "Het Rijke Roomse Leven" door Leo Joosten

* Aanbieding van het eerste exemplaar Jaarboek 1995 door wethouder K. Kolen aan de Pastores van Goirle.

Alle aanwezige leden ontvangen aan het einde van de avond gratis een exemplaar van het Jaarboek.

Niet aanwezige leden krijgen het Jaarboek thuis bezorgd.

Jaarboek 1995

De derde aflevering van "Rond de Schutsboom" verschijnt in de vorm van een Jaarboek.

Het Jaarboek bevat interessante onderwerpen uit het "Rijke Roomse Leven", voor vele lezers/lezeressen herkenbaar omdat zij het zelf nog meemaakten.

Het was de tijd van bedevaarten en kleurrijke processies; van levendige parochies met volle kerken en donderpreken tijdens de "Missie"; van bloeiende kloosterordes met veel nonnekes, fraters en paters.....

Over dit alles gaat het in het komende Jaarboek 1995.

Bij wijze van "voorproefje" volgt hier een tweetal artikelen.

Het eerste gaat over een voetgangerstunnel in Goirle, speciaal aangelegd voor de nonnekes.

Het tweede artikel beschrijft een zeer speciale parochie in het buitengebied van Goirle.

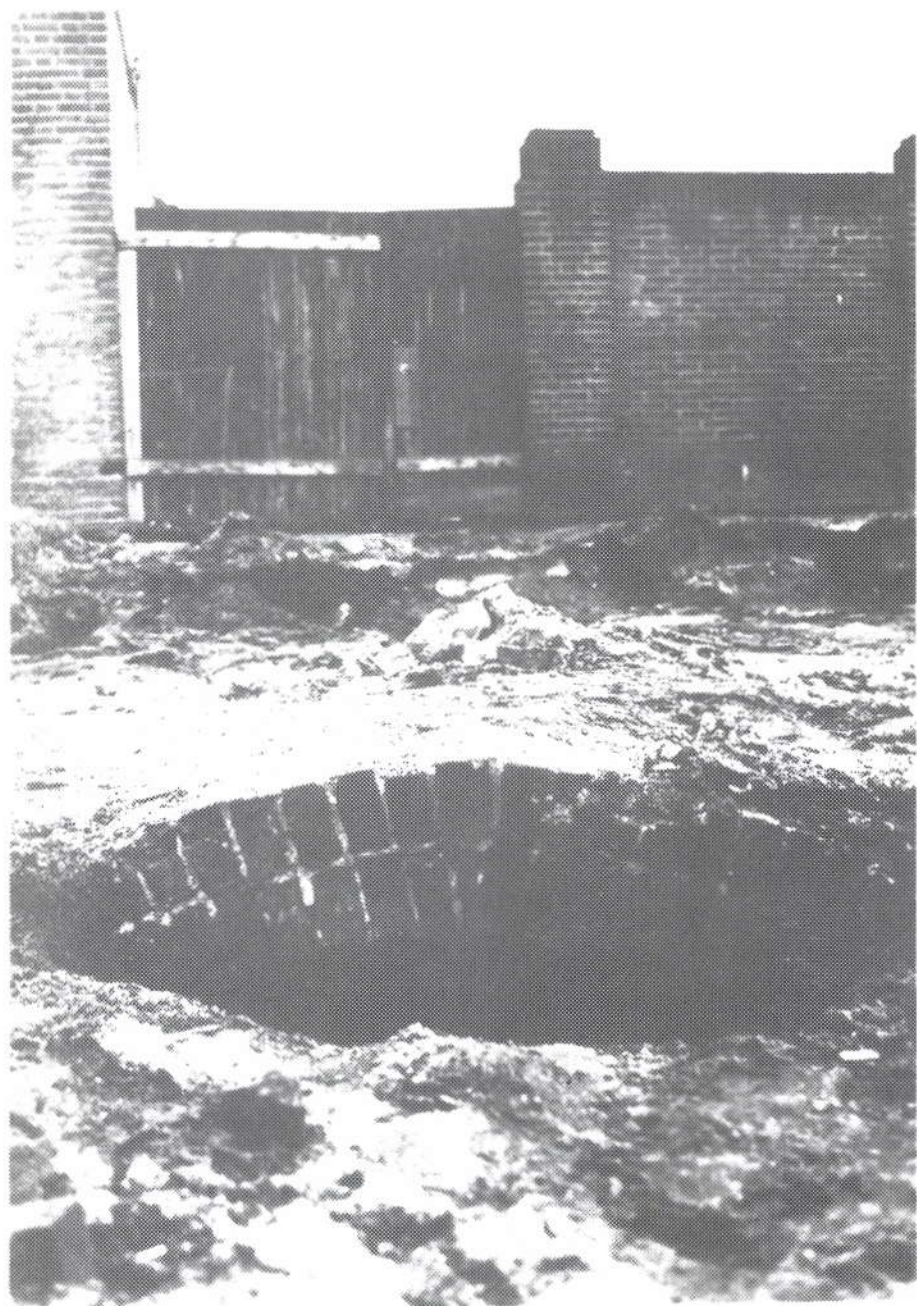
Een voetgangerstunnel in Goirle.

(Door Piet Wiercx)

De oude Sint Jan was zó vervallen dat er een nieuwe kerk gebouwd moest worden. Het sloopwerk begon in 1896. Tijdens de afbraak en opbouw van de kerk moesten de kerkelijke diensten kunnen doorgaan. Het kerkbestuur kocht daarvoor de noodkerk van Oisterwijk en liet deze opbouwen op een akker gelegen tussen het nieuwe kerkhof en de toenmalige tuin van de zusters. de Goirlenaren konden dus ter kerke gaan en hun zieleheil was wat dat betreft verzekerd. Met de zusters lag dat iets moeilijker! De Zusters van het Kostbaar Bloed -sinds 1880 in Goirle- hadden hun eerste klooster op de hoek van de Tilburgseweg en de Bergstraat. Zij hadden geen eigen rector en kerkten met de overige Goirlenaren in de St. Jan. Nu de St. Jan werd afgebroken, moesten ook zij gebruik maken van de noodkerk die grensde aan hun eigen tuin. Ze konden dus a.h.w. in hun eigen hof ter kerke gaan. Maar zo eenvoudig was dat niet! De kloostertuin bestond uit een voortuin en een achtertuin, van elkaar gescheiden door een publiek voetgangers pad dat de "Eerste Wildepad" heette. Aan dit pad kwam het huidige kerkhof met een grote beukenhaag eromheen en werd toen "Tussen de Tuintjes" genoemd. Nu is het de Sint Jansstraat. De "Tweede Wildepad" was vroeger de huidige Thomas van Diessenstraat en tussen de beide "Wildepaden" lag de achterste tuin van de zusters. De "Eerste Wildepad": een stil omhaagd weggetje naar een luguber kerkhof, geen bebouwing, altijd duister door het ontbreken van enige verlichting..... eigenlijk geen wonder dat er zich toneeltjes afspeelden die de openbaarheid niet konden verdragen. Zo kreeg de "Eerste Wildepad" een ongunstige reputatie en dit moet ter ore zijn gekomen van Zuster Overste. Zij wilde kost wat kost de Zusterkes behoeden voor tafereeltjes uit "de boze wereld" en dat kon alleen door een tunneltje onder de "Eerste Wildepad" door.

Zo kreeg Goirle in 1896 een voetgangerstunneltje met aan weerszijden een lange gemetseldeingangs- en uitgangstrap.

Abbichoven Bakartlant Coeweyde-----

Reydt..... **Toponiemen** .....Tyvert

-----'t Venne Wenninckvoirt Zoeyakkers

(Door J. Wijdemans)

Campenhoeve

De "Campenhoeve" wordt in 1767 vernoemd als gelegen aan den "Goolschendam". Ze wordt vermeld als een "huysinge en erva in de Heyde".

Het vermoeden bestaat dat er de boerderij mee bedoeld is, achter 't Stappegoor, die ook wel den "Dam" werd genoemd, ook bekend als "Mutsaers op den Dam". Het is een stukje Goirle dat over de Rijksweg A58 is gelegen, achter het Mollerinstituut. Men kan er alleen komen via de Tilburgseweg net onder het viaduct door, de eerste weg rechts over het "Dampad". Tot voor kort stond hier nog een boerderij. Deze hoeve was gelegen aan het verlengde van de Trouwlaan, de weg waarover de Goirlenaren liepen naar het Raadhuis in Tilburg, welk gevestigd was in de Heikese kerk. Toen moest er immers getrouwd worden voor de Predikant, omdat hij ook ambtenaar van de burgerlijke stand was.

(G.A.T. R.443 fol.120v, 1767)

Kee-Kaoters buske

Dit struikgewas lag in de Hellen, vlakbij de Kattenhoek (*zie rond de Schutsboom nr. 1-1995 blz. 21.*) Het was een woest en hoog gelegen perceel, dat voorheen lag even voorbij de ombuiging van de (*voormalige*) Hellenweg naar de Rielsedijk (*Wittendijk/Eikenlaan*). De benaming zal met een zekere Kee van doen hebben met mogelijk de bijnaam "Kaoter".

Keel

Het is een gebied aan den Nieuwe Goirleseweg , dat heden ten dage Stappegoorweg heet, ter hoogte van het huidige TAC (*Tilburgs Avond College*), dus op Tilburgs grondgebied. De vermelding is te vinden in 1697 bij de beschrijving van een perceel weiland dat in de Keel is gelegen en dat waarschijnlijk eigendom van een Goirlenaar is geweest

(G.A.T. R.468 fol.186, 1697; "perceel weylants gelegen in de Keel")

Keizersbrug

De Keizersbrug is de brug over de Leij bij de "Nieuwe Hoef" op Gorp. Hier staat het onomstotelijk vast dat de benaming met de familie "Keizers" te maken heeft. Deze familie heeft lange tijd op de "Nieuwe Hoef" doorgebracht. De volgorde van bewoners zou als volgt geweest zijn: Moeskops, Keizers, van Kampen en de laatste is Paulissen geweest.

Keizerswert (weerd)

Keizerswert ligt net op Hilvarenbeeks grondgebied over de Leij, achter de "Leeuwenhoeve". Bij de Keizerswert ligt ook het toponiem "Perswaai", een naam die altijd bij een boerderij voorkomt. Dus er zou daar ook een gebouw gestaan hebben. De Keizerswert is een diep gat geweest, en volgens een verklaring zou er bij het leegmaken van dit gat, zware, bewerkte balken gevonden zijn.

(Zegslieden: Toon de Brouwer en Piet van Hoof, 1960)

Kempenwiel

Het "Kempenwiel" ligt in de Leij achter Abcoven, tegen Broekhoven aan. Een wiel is een draaikolk in het water. Buiten dit wiel kennen we in Goirle ook nog 't "Osche-wiel" en het "Tirrusenwiel". Beide wielen dragen een familie naam, waarschijnlijk is dat

ook zo met het "Kempenwiel".

(G.A.T. R.353 fol.170, 1629; "in die Heese bij Kempenwiel")

(G.A.T. R.1293, 1802 "van Kempenwiel tot Rovert langs de Leij".)

Ketterij

Het is een deel geweest van de Vloed. Waarschijnlijk is de naam afkomstig van het oud-Nederlands: "ketsen" dat "bijeendrijven" of "te samen jagen" betekent. Met name in de betekenis van het bijeendrijven van vee. Dat zelfde werkwoord komt ook terug in "Ketsheuvel". (G.A.T. R.255 los blad, 1501/1502; "gelegen in de Vloet")

Ketsheuvel

De "Ketsheuvel" is de tegenwoordige Kerkstraat, de straat vanaf de St. Janskerk tot aan de Beeksedijk. Toen de naam Kerkstraat nog niet bestond hield men zich niet zo aan een vast omschreven gebied. Rond de kerk zei men ook wel "aan de Kerk", i.p.v.

Ketsheuvel. En verder op naar Abcoven kwam "aan de Kerk" ook nog wel eens voor tot aan de Abcovensedijk. Echter Ketsheuvel kwam daar niet voor dit eindigde om en nabij het huidige Korenmolenplein (*voorheen Akkerstraat en Emmastraat*).

Men zou veronderstellen dat "Ketsheuvel" verband houdt met onze Ballenfrutterij of te wel de kaatsballenfabricage. Maar heb je wel eens gehoord dat onze Goirlese kinderen en ook de volwassenen het kinderspel, waarbij met drie ballen tegen een muur werd gekaatst, "ketsen" noemden? Nee, men sprak van kaatsen of wel van katsen. (*dit laatste vooral in Tilburg*) Katsen heet dus in het dialect nooit "ketsen". Derhalve zal het ook niets te maken hebben met de ballenfrutterij, ondanks dat de meeste "Balmakers" in de Ketsheuvel woonden. Wat zal het dan wel geweest zijn? Vermoedelijk bedoeld men het bijeendrijven van vee. Omdat achteraan in de Kerkstraat een "hucht" was, zal het woord heuvel gebruikt zijn. Te vergelijken is daarmee de naam "Ketterij", hier boven, waar het zelfde bedoeld

wordt, maar dan zonder heuvel, omdat die er niet was. Het vee zal dus vanuit het buitengebied (*de gemene gronden*) naar de heertgang gedreven zijn, in dit geval de Heertgang Kerk.

Waarschijnlijk speelt ook zoiets met de Gemeente-naam Kaatsheuvel, tot op heden heet Kaatsheuvel in het dialect "Ketsheuvel", of wel de "Kets". Daar kwamen helemaal geen ballenmakers voor, dus zal het ook daar met vee te maken hebben. En niet zoals de Vries in zijn "woordenboek der Noord- en Zuid- Nederlandse plaatsnamen": citaat: "kan als eerste lid de PN Katso hebben, een bijvorm van de ook in het Oudhoogduits bekende namen Cado en Cazo". (*G.A.T. R.362 fol.275v, 1650: "te Goirle aan den Ketsheuvel bij de Kerk". Dito R.450 fol 51, 1785: "kerk aan den Ketsheuvel". Dito, R.486 fol.8v, 1875: "huijs en erve te Goirle aan den Ketsheuvel van Floris van Hest". Dito, Not.169 no.23, 1816: "een weide gelegen op den Ketsheuvel wijk Kerk".*)

Keijsersbroek

Dit gebied maakt deel uit van de Vloed. Zoals de naam al aangeeft is het broekland, aanvankelijk onontgonnen en toen het later in cultuur is gebracht, is ook de naam in onbruik geraakt.

(G.A.T. R.255, los blad, 1501/1502.)

Kilo-waaien

Deze percelen hebben vroeger in de Hellen gelegen, en waren nog bekend toen de Hellen werden bebouwd. De benaming is een typisch voorbeeld van volks-etymologie. "Kilo" is voortgekomen van het middelnederlandse "Kuyle", dat "kuil" of "put" betekent. Er zijn daar voorheen veel kuilen geweest, tevens heeft het perceel deel uitgemaakt van het "Voortse Helle-ven". De oorspronkelijke naam moet dan ook "Kuilen-wei" geweest zijn.

Klaphekke

Het "Klaphekke" stond aan de vroegere Kruisbaan. Dat was het overgrote deel van de van Malsenstraat, maar ook op het kruispunt

met de nieuwe Rielseweg liep hij rechtdoor naar de Hoogeindseweg. Het Klaphekke zou gestaan hebben tussen de Burgemeester van Gorpstraat en de Nieuwe Rielseweg.

Het was een verticaal openslaand toegangshek welk stond aan de toegangsweg naar de heertgang Dorp (*het vroegere Hoogeind*). In de heertgangen liep vroeger het jongvee, de kippen en de varkens, los rond om zo hun kost te scharrelen. Het was daarom noodzakelijk dat de heertgang afgesloten werd met hekwerk of sloten of een andere afrastering, om te beletten dat het vee de akkers zouden vertrappelen. Op de toegangswegen stonden beweegbare hekken die door eenieder zelf geopend en gesloten moesten worden. Van de heertgang Dorp kennen we twee van zulke hekken n.l. het hierboven reeds vermelde hek en het "Brakhekken" dat aan de Oude Baan heeft gestaan. (*G.A.T., Visvliet 869,1791.*)

Cleijnen Wilt

Hier wordt een kleine Wilt-akker bedoeld, die deel heeft uitmaakt van het "Wilt" of de "Wilt-akkers". Ook wordt er in de zelfde akte de "grootte Wilt" vernoemd. Het "Wilt" lag achter de St. Jansstraat uit, die ooit eens in de volksmond de "de eerste Wiltstraat" heette. (*G.A.T. R.617, fol.3v, 1578.*)

Klinkert

Deze straatnaam had de volksmond gegeven aan de huidige Kloosterstraat, omdat het de eerste straat was met een klinkerbestrating.

Cloen-acker, Cloet, Cloetken, Cloetacker, Cloot

Deze akker lag voorheen in de "Ven-akkers", tegen het "Laar" aan. De benamingen, zoals die hier boven staan, bedoelen een en het zelfde perceel, n.l. een akker die later heeft behoord aan de boerderij van Nol van Erven aan den Brem. Deze boerderij ligt nog

achteraan, aan de huidige Brem. Het perceel stond in het cijnsboek van Thorn. Een "Kloot" is een bolvormig voorwerp, het zou kunnen zijn dat deze akker bolvormig is geweest. Anderzijds is het werkwoord "kloten", het knotten van bomen, zouden er misschien dan knotwilgen langs de akker hebben gestaan, heeft deze akker misschien meer naar het riviertje de "Catsbocht" gelegen, waar knotwilgen langs stonden?

(S.A. Oisterwijk: R.143, fol.121, 1421, "Die Cloetacker in die ackeren Goerle"; Dito R.153, fol.35, "erfenisse dat cloetken in die ackeren Goerle, in die Laerse ackeren". G.A.T. R.292, fol.28v, 1545. "den Cloot in die Vensche ackers"; Dito R.205, fol.67-73, Comm. van Breda Cijnsgoed. Thorn; "den Cloot en den Wolput bij den Vlassaert"; Dito R.468, fol.52v, 1963, "seven stuyvers chijns jaars aan de vrouwe van Thoor (Thorn)".)

Klooster

Deze akker lag op het voormalige Hoogeind, tussen de Oude Baan en de Papenweg. de Papenweg was een aftakking van de Oude Baan. De Oude Baan liep naar de huidige Frankische driehoek en de Papenweg liep naar het Hoogeind (*thans ongeveer "den Ouden Heertgang"*). Tot kort voor de Hellen werden ontwikkeld was dit toponiem bekend, maar in de grote hoeveelheid van stukken, die van Goirle bekend zijn, komt de naam van deze akker nergens voor.

Kloosterdries

Dit perceel is al een hele tijd, helemaal vol gebouwd. Toen het nog cultuurgrond was strekte het zich uit vanaf de kapperszaak in de Dorpstraat tot aan de van Hessen Kasselstraat en in de diepte tot halverwege de van Hessen Kasselstraat. Het perceel zal waarschijnlijk ooit eigendom geweest zijn van een klooster.

(G.A.T. Not.266 no.180, 1838, "perceel weiland genaamd de Kloosterdries. Sectie E nr.509, belast met 1 gulden 35 cent aan de H. Geest der Armen van Goirle")

Bron: Goirlese Toponiemen door A. Hoogendoorn en C. Robben, met eigen aanvullingen

Gôls Fraans.

(Door Ad Houtepen)

Parlez vous français? Spreekt U frans.?

Als deze vraag gesteld wordt zullen de meesten onder ons die met "nee" beantwoorden.

Toch, bij nader onderzoek blijkt dat ons Goirlese dialect veel meer beïnvloed is door de Franse overheersing (bevrijding) in de 17e en 18e eeuw dan men erg in heeft. Ik denk zelfs dat geen enkele vreemde bezetter (bevrijder) zoveel van zijn "eigens" in ons dialect heeft achtergelaten dan juist de Fransen. Van de Duitser hebben we "Rückzichtloss" en "Überhaupt" overgehouden en van de Engelsen "oke" en "by" (tot ziens).

Toch, lijkt me, werden de Engelsen in 1944 met evenveel enthousiasme ontvangen als de Fransen in 1796. (Bataafse republiek)

Wat is dan de reden?

De "Pruikentijd" zal daar zeker invloed op hebben gehad. Spraken frans dan behoorde men tot de betere stand. Op de kostscholen was "Frans" vaak de "spreektaal".

Maar wat voor invloed had dat op de Goirlese mens? 'n Kleine gemeenschap bestaande uit in hoofdzaak keuterboerkes?

Ik moet het antwoord schuldig blijven.

Wel heb ik getracht een zo volledig mogelijke lijst van Goirlese dialectwoorden met Franse achtergrond samen te stellen, al ben ik er van overtuigd zeker niet volledig te zijn. Wat ik zeker weet is dat jongere Goirlenaren, ook al spreken ze ons dialect als hun moedertaal, van veel van onderstaande woorden geen weet meer hebben. Ze niet meer herkennen.

Frans georiënteerde woorden die in het A.B.N. als normaal functioneren zoals : compleet, portemonee, accoord, plezier, etc. zijn niet meegenomen.

Uitspraken	Betekenis	Frans equivalent
abuus	vergissing	abus
affeseren	opschieten, voortmaken	avancer
affronteren	in verlegenheid brengen	affronter
ajuu	gegroet	adieu
akkerderen	met elkaar opschieten	accorder
akkefietje	ongelukje, 'n oneffenheid	accident
allebeneur	mij goed , vooruit dan maar	à la bonne heure
alleej, solluu	kom, gegroet	aller, salut
ammezuur	lucht, inhoud	d'azur
apperentie maoken	aanstalte maken	appereille
asseraansie	verzekering	assurance
bezonjes maoken	druk maken	besogne
bezjoer	goede dag	bonjour
brissen	gek. aardappelen fijnmaken	brissé
broelie en ambras	erg vervelend (lastig)	brouille (onmin) embrassement (oproer)
dommeneren	te keer gaan	dominer
Eén toet mem	2 handen op een buik	tout la même
fief	levendig, fit	five
follie	omslagdoek	voile
frammes	getrouwde vrouw	femme
gelanders	slingers	quirlande
impesaant (meepesaant)	tegelijkertijd	en passant
karwats	rijzweep	cravache
kazineej	halsdoek	cachenez
kenollie	kreng, gemeen vrouwspers.	canaille
kerresier	bazige vrouw	cuirassier
keskenaoi	opschepperij	gasconnade
ketier	kwartier (tijd)	
	rommelige ruimte	quatier
kerbeleren	punt maken (biljard)	caramboler
kortelet	varkensvlees	cotelette
kwiezjèr	fornuis	cuisiniere

lozzie	horloge	horloge
meleur	pech	malheur
mörf (v. aardapp.)	gaar	murir rijp worden
nondejuu	vloek	nom de dieu
nondetonner	gematigde vloek	non de tonnère
nôvenaant	in verhouding tot	à l'avenant
onrikkemederen	aanbevelen	recommander
onuuveren	stimuleren	oeuvre (werk)
pieteleer	slipjas	pet en l'air
	(scheet in de lucht)	
plöt(je)	gemeen, vals persoon	pleutre (lafbek)
plesaant	prettig, geinig	plaisant
prippereren	voorbereiden	preparer
porteviezeedeuren	dubbele deuren	porte brisee
rap	vlug, gauw	rapide
regeur	norm, regime	rigueur
sakkerju	bastaardvloek	sacre dieu
subiet	direct, dadelijk	subit
sjanternel	van huis zijn	chanterelle
(op sjanternel zijn)		(lokvogel)
sjuust	juist	juste
sodeju	bastaardvloek	sans dieu
toepertoe	alles ineens	tout partout
toerlesjoer	rondtrekken	tout le jour
veraffronteren	in verlegenheid brengen	affronter
verrinneweren	stuk maken	ruiner

Aanvullingen zijn van harte welkom.

Ad Houtepen

Ons taante nonneke.

(Door Jef van Gils)

Dartig jaor geleje isse gestörve ons taante nonneke, mar as ik on heur dèenk, zie ik wir 'n pront en hellig wefke.

Vruger was ze spoelster gewist bij de Pèèn, mar ze moes niks hebbe van 't manvolk, of 't manvolk niks van heur en omdesse zôveul van 's Lievevrouwke hield, wasse non geworre bij de Clarisse in Tilbörg. Gin deftige non die d'n hille dag achter de traollies zaat, mar böten zuster.

In 't klôster hiette ze zuster Coleta, mar ons moeder en ons opoe zin ons taante Merie en wij kènder taante nonneke.

Ik weet nog desse veul moes vaaste en èèrem moes lèève, mar daor gaaf ons taante nonneke niks om, want ze was thös ôk niks gewend gewist.

Zelfs aon d'r taol konde heure desse niks van d'r eige ha, want ze praotte aaltij in d'n irste persoon mirvoud, net as de königin. Asse durre bril kwèèt was zisse "waor is onze bril" en al sliep ze allèèn, ze hagget aaltij over ons bed.

Zôas gezee bestond 't lèève van ons taante öt bidde, vaaste en schooie, al praotte ze zelf nóót van schooien; ze gong aaltij op termèèn.

Zo'n termèèn van januarie tot januarie, mar de fenste maond vond ze toch oktober. Daorveur hasse drie reje.

Op d'irste plaots was dè de maond van 's Lievevrouwke, op de twidde plaots verjaorde ze dan en dè betèekende desse wir 'n jaor dichter bij d'n hemel kwaam en op de derde plaots gong ze in die maond op termèèn in Gôôl.

Dè was iedere keer 'n hil consternaotie. Al maonde van te veure zisse tegen ons opoe desse kwaam en ons grut moes dan bij de femilie gon regele waor en wanneer ze mee kos etc.

Mee d'irste bus van de B.B.A. kwaam ze dan 's merges naor Gôôl, saome mee zuster Agnes en 'n hôôp, eigegemaakte tasse, diesse 's aovons vol mee terug naam, want schooie dè kos ons taante. Ze ha nog nôôt van genealogie geheurd, mar ze wies precies hoe de familie in elkaar zaat.

Asse erges aonbelde en 't wefke dee ope dan zisse; "kek, onze vadder was nog 'n nèèf van öllie vadder" en dan moes dè frömmes wel wè geve, want oe familie laotte toch nie zômar aon de deur staon.

Van onze oome Neel, die baos was bij de cörperatie, kreeg za aaltij 'n dôôs beschööt, mar dè vond ons opoe zö mar effenaaf, want agge bij de Clarisse op bezuuk gingt, krèegde aaltij slappe thee mee beschööt en daor werde zö flauw van .

Daorum zee ons opoe tegen ons taante Anna; "ge moet us tege öllië Neel zegge dettie vort peperkoek mee gift in plaots van beschööt. Dè smaakt nie zö flauw en dè paast ôk beter bij de kleur van d'r kleeer".

Ons taante gong ôk aaltij unne dag naor Brees, want bij de boere zaat ôk wel 't èèn en 't aander.

Boer Schel haolde ze dan op, mar vanwege de praot van 't kerkvolk, moes dè böte de bebouwde kom gebeure, omdè Schel z'n haande nie thös kon haauwe.

Dè moette nie verkeerd opneeme. Dè kwaam zô. Hij kwaam mee de hôgkèèr waarop twee stoele stonden, èèn vur ons taante en èèn vur zuster Agnes en om die nönnekes op de kèèr te krèège moessie ze 'n köntje geve. Daorum werre ze opgelaoje bij de Laaibrug achter de Puij. Dieje dag op Brees was unne echte vakaantiedag, want die paor boere die daor wönde ware zö afgeschood en daorm kuierde ze daor mar wè hers en geens om te buurte en te kèèke naor de kiepe, de verkes en de koei.

In ieder geval kosse de nonne wir 'n maond ete as ons taante in Gôôl op termèèn was gewist, al was 't aaltij unne hille toer om al die volle

tasse en die nönnekes de bus in te krèège.

Iedere keer asse 'n tas vol ha'n zette ze die bij onze Drikôôm, nie bij ons thöös, dè vertrouwde ze nie, omdesse 'n keer 'n pak koffie gemist ha toen ze thöös kwaam.

Vur 't donker moesse al die tasse naor kööntje de Bont gebrocht worre, want daor stopte de bus en wij ware frèèt as we mochte helpe, want nie iederèen hee 'n taante die zô goed kan schooie. Nau was dè nie zô ver, want onze Drikôôm wônde tegenover Kööntje de Bont, mar de bus ha toch 'n kwertier vertraoging vur dè alles 'r in gestaaud was.

Bij iedere termèen kwaam ze 'n keer bij ons thöös wèèrem etc. Dan kreeg ze d'r lievelingskosje, knaauwbôone öt de wek mee durrege spek.

"Wè zörgt ons Lieve Hirke toch goed vur ons" zee ze dan wel duusend keer, of dè die bij ons de knaauwbôone gewekt ha.

Op unne keer ha'n we 'n auw Piekup gekrege mee wè plautjes en op èen plautje zong unne vent 'n lieke, waarvan we allèen mar konne verstaon dettie Santa Lucia zong.

We dochte, dè zal ons taante wel schôn vèene en gelèèk ha'n we. Tèene mekaar as diee vent Santa Lucia zong, keek ons taante Merie naor 't plefon of er 'n miraokel ging gebeure en toen de plaut afgelôpe was begosse ze seffes te Lourd op de bèerge te zinge.

Toen keke wij mar naor de grond. Nie omdè we daor 'n miraokel dochte te zien, mar omdè we zô moesse laache.

Zôô om de paor maand gingen we bij ons taante op bezuuk, dan wasse zô blij as 'n veugeltje. Ze dè dan net of ze oe in gin jaore mir gezien ha en ze zörgde metèen vur slappe thee mee beschöote.

Agge daor dan in 't speekkaomerke zaat, kwaam dan d'èen dan d'aander non efkes binne om te vraooge hoe 't mee oe ging en om te zegge desse vur oe zo'n bidde. dè dee ons taante echt goed asser zô veul belangstelling was vur heur familie, behalve asser èen non binnenkwaam, zuster Clara.

Daor kosse hillemaol nie mee akkerdere. Misschien kwaam dè wel omdè dè un Dötse was, mar dè weet ik nie zeker, want zuster Clara ha den krieg toch ok nie gewolt, mar ons taante kosse wel schiete.

As ons opoe ötgebuurt was gingen we nog wè waandele dur 't klôster, irst naor 't Lourdesgrotje in de tûn en dan naor de keppèl waor 'n knikengeltje stond. Dè vonde we zô schôn, mar we mochte nie aon 't köpke kome om 'm te laote knikke want dan ging 't kapot.

Nèè, ge moest geld in 't glufke douwe en dan knikte 't engeltje öt z'n eige zee ons taante.

As we wir naor hōös ginge kregte we mistal nog un kedoke desse zelf gemaakt ha. "Ik zal öllie irst nog 's besteke" zee ze dan. We krèège altij 't zelfde; 'n stukske kerton mee behangselpeper beplekt, mee van vurre 'n plaotje en van achter 'n luske.

Onze paa was altij kwaod as we daor mee thös kwaame, want dan moessie wir 'n spèekerke in de muur slaon.

Op unne keer toen we op bezuuk ginge, zaat ze in de keppèl mee d'r èèrme omhōög.

Wij kender dochte desse rôöverke aon 't speule was, mar ze zaat te bidde. Dè won wij ôk wel us prebere en omdè 't vur ons 'n bietje aorig was om dè in de kerk te doen, di'n wij 't thōös, toen ons opoe d'n roozenkraans zaat vur te bidde. Ze wier toen zô kwaod op ons desse metèèn opnuw begos. En ze was al bij de litenie.

We hebbe nôôt mir gespot mee ons taante nonneke.

't Hogtepunt in 't lèève van ons taante en ôk 't dieptepunt, was de priesterwijng van onze oome Wim.

Dè gebeurde in Gent en daorum vond moeder abdis 't goed desse twee daoge mee op rèès gong. 's Aoves van te vurre wasse al naor Gôøl gekome om mar zeker de bus nie te misse, die de familie naor Gent braocht.

's Aanderdaags in de bus ha ons Peerôôm heur boeketas, die ze

gelind ha bij de fraters, in 't netje bove heure kop geleej en hum was 't toen al opgevalle dè die tas zô zwaor woog en toen bij Turnhout gebeurde 't. Dur 't schokke van de bus op de Belze kaaikes viel de tas ôt 't netje, boven op ons taante heure kop. Des de irste en de liste keer gewist dè we 'n onvertoge woord van heur heurde; "Jizusvanmeraante" riep ze kaaihard dur de bus. Naoderhaand hee ze nog hil lang geklaogd van schèèl koppent en daarom denkt de familie dè die tas vol mee kerkboeke zaat. Daogs nao de priesterwijing ging durre lèèvenswens in vervulling. In Gent was ommers ôk 'n Clarisseklôster en daor ha'n ze de maantel van de hellige Coleta, heure petrôn. Mistal kwame vrouwkes die unne klèene kreges naor dè klôster om dieë maantel om te laote hange, want daor krèegde schôn kender van, mar ons taante zô dieë maantel ôk zô gèere aon doen, al durfde ze nie zô goed. Pas toen onze oome wim gezeej ha desse daor echt ginne klèene van zô krèege, ok al om desse al in de sistig was, hee zum efkes aon gehad. Ze was in d'n zeuvende hemel.

Nog diezelfde aovend kwaam ze in de hel terèecht. Dè kwaam zô. Omdè de bus van Gent naor Gôôl toch over Antwerpen moest en omdè d'r zôveul muziekkenners in de familie en dus ôk in de bus zaate, won ze 's aoves in Antwerpen naor 'n operette gaon kèeke. Die hiette de blaauw viôltjes en omdè dè nie zô wèereids klonk en omdè ge 't mèens toch nie d'n hille aovend in de bus kost laote zitte. werd beslote desse mar mee naor binne moes. En omdè ons taante aaltij gewend was om naor aander mèense te löstere ging ze mee.

De madame van de jasse ha nog nôôt un non in de schouwburg gezien en daarom docht ze dè ons taante meespeulde in de kome-die. Ze kreeg in ieder geval veul bekeks, mar 't stuk was niks vur heur. 't Ha niks mee viôtjes te maoke, 't ha wezelijk niks om 't lèef. Ge zaagt allèen mar vrouwvolk mee blôote spieë en manvolk in kuitbröökskes die aftèekende. Ons taante hee hil de vurstelling mee d'r ooge dicht gezete en mee

die zwaore boeketas op d'r knieë vur penitentie.
Geleuft mar desse naoderhaand in de keppèl mee d'r haande omhông hee gezete.

Ze is naoderhaand eigenlijk nôôt mir d'aauw gewist. Ze maakte gin schilderijkes mir, ze begos 'n bietje te sauwele en 'n paor jaor laoter isse gestörve..

Ons opoe en ik zen nog wiste kèèke. ze laag 'r scôn bij mee 'n krontje van blumkes op en un servet om heure kop en un kerkboek onder d'r kien. Dè was om durre mond dicht te haauwe, want ge kunt toch nie mee oeë trul ope bij Petrus aon kome. Die zô al gaauw zegge "ge komt zeker van Gôôl en ge wit zeker van niks". Ôt heure mond kwaam nog 'n bietje zèèver, mar dè veegde zuster Francisca weg mee d'r haand.

's Aanderdaags was de ôtvaort en ik was echt aongedaon toen de nönnekes In Paradisum zonge en ons goei duts begraove werd, in 'n huukske van de tuùn, achter de kiepegaos.

Nao de mis kregge we brôkes mee kèès en ôk nog soep mee bôlleskes, omdè we hillemaol van Gôôl kwame.

Mar die soep hoefde ik nie want zuster Francisca sचेpte um op.

Buitenbeentje op Nieuwkerk.

(Door Piet Wierex)

Meester de Betzenbroeck -eigenaar van Nieuwkerk- kreeg van Bisschop v. d. Ven toestemming om op het landgoed een kapel en klooster te stichten. De paters van de H. Familie vond hij bereid om zich daar te vestigen. Deze congregatie richtte zich vooral op de oudere jongeren die nog nergens de mogelijkheid hadden gekregen om priester-missionaris te worden. Kerk en klooster werden op 1 juni 1913 feestelijk ingewijd en in gebruik genomen. Aan de paters was de voorwaarde gesteld dat de kapel zou worden opengesteld ten behoeve van de omwonende bevolking. Deze kon er dan elke zondag de H. Mis bijwonen en op de grote feestdagen de kerkelijke plechtigheden meevieren.

De kapel bij het klooster op Nieuwkerk.

Voor de pachters van Nieuwkerk en andere bewoners van de streek was de Nieuwkerkse kapel hun parochiekerk, een buitenbeentje in kerkelijk Goirle.....

Pater Jan Linders was door zijn congregatie benoemd als "pastoor" van de Nieuwkerkse kapel. Dat was in 1948. Voordien werkte hij als leraar op het klein seminarie in Kaatsheuvel. Hij kreeg van de overste een brief met het verzoek deze op zijn kamer te openen. "Sterkte" zei de overste. De brief vermeldde de benoeming aan het klooster op Nieuwkerk. Zijn taak was daar driedelig: econoom, mede-begeleider van de studenten en pastoor van de half-openbare kapel. Pater Linders pakte zijn koffer en reisde met de "Belze Bus" tot de halte Missiedreef en stapte daar uit. "Toen ik met mijn koffer op de Missiedreef liep, richting klooster, viel de stilte zwaar op. Naarmate ik dichterbij het klooster kwam, werd dat steeds erger. Ik heb de eerste tijd erg moeten wennen aan de stilte en de rust op Nieuwkerk. Van een drukke job op een levendig seminarie naar een beperkte taak binnen een kleinere gemeenschap, was voor mij een hele overgang".

Als "pastoor" van de "Nieuwkerkse" parochie verzorgde pater Linders de diensten, preekte hij en hoorde de biecht. Hij ging op huisbezoek o.a. in Aerle, vanzelfsprekend in overeenstemming met de pastoor van Poppel.

Pater Linders had echter méér tijd, wilde actief zijn en nam allerlei initiatieven. Voor de jeugd werden uitstapjes georganiseerd, b.v. naar Schiphol en Maastricht.

In het klooster werden missiefilms gedraaid. Met Sinterklaas kwamen de kinderen naar het klooster waar ook Sinterklaas verscheen in de persoon van Toon Sterk uit Goirle.

Met de bus van Spijkers op reis. de foto laat zien dat er best veel kinderen bij betrokken waren.

Op bepaalde feestdagen werd er in de tuin van het klooster een processie gehouden m.n. op Sacramentsdag en met de kruisdagen. Miet Sewuster zorgde voor de bruidjes. Ook gingen de "parochianen" van Nieuwkerk op bedevaart; naar Scherpenheuvel met de bus of naar Meerseldreef, lopend of met de fiets.

"We hadden goede contacten met de mensen, we waren wel gezien", zei pater Jan Linders. "We leefden sober en gingen zelfs een keer per jaar bij de mensen aardappels ophalen. We hadden die goede gaven nodig om in ons levensonderhoud te kunnen voorzien. We hadden elkaar nodig en dat begrepen we goed van elkaar".

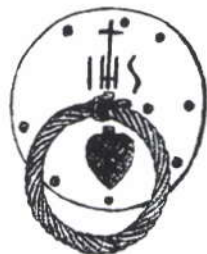
In 1962 werd het noviciaat verplaatst naar Grave en verlieten de Paters van de H. Familie hun klooster op Nieuwkerk.

Het klooster werd daarna gebruikt voor diverse doeleinden.

1. Studiehuis voor de Stichting "Pro Africa": Afrikanen konden er opleidingen volgen op sociaal, administratief, religieus en cultureel gebied.
2. Vakantiehuis voor de Zusters Franciscanessen uit Etten-Leur.
3. Retraitehuis voor leden van de priesterbroederschap Pius X, bestaande uit volgelingen van Mgr. Lefevre.
4. Momenteel wonen en werken er broeders en zusters van "de gemeenschap van de gekruisigde en verzezen liefde". Op de voordeur prijkt een bordje "Katholiek Evangelisatiecentrum". De gemeenschap is opgericht door de bisschop van Roermond en woont in twee kloosters: in Maastricht en dus op Nieuwkerk. De gemeenschap organiseert bezinningsdagen, speciale vieringen en leidt een pensioonaat voor jongeren (12-18 jaar) die overdag de traditioneel-katholieke St. Jozefschool in Tilburg bezoeken.

Intussen is de kapel nog steeds opengesteld voor de omwonenden en belangstellenden.....

"De klink op de toegangsdeur van de kapel is afkomstig van de vroegere grenskerk op Steenvoort".

Rond de Schutsboom

Redactie

Piet Wiercx

Ad Houtepen

Joseph Wijdemans

Cees de Laat

Aschwin Wijdemans

**HET VERSCHIJNEN VAN DIT PERIODIEK WERD MEDE
MOGELIJK DOOR DE FINANCIËLE BIJDRAGE VAN:**

G.Jansen, Sierpleisters en Muurverven B.V.,
Geyserstraat 3 - 9, 5753 RP Deurne tel. 0493-318.030

Juwelier & Edelsmid Paul Hoogendoorn,
Tilburgseweg 41, 5051 AA Goirle tel. 534.54.73

Keurslagerij Kees van Hest,
Tilburgseweg 81, 5051 AB Goirle tel. 534.13.89

Micro - Solutions,
Tilburgseweg 104, 5051 AJ Goirle tel. 534.16.81

Toon van Oosterhout, Kantoorinstallaties,
Parallelweg 8, 5051 HG Goirle tel. 534.51.85

Party Centrum Benelux,
Dorpsstraat 1, 5051 CH Goirle tel. 534.22.72

Poelier J. van Roessel,
Dorpsstraat 63, 5051 CJ Goirle tel. 534.14.84

RaBobank Goirle,
Tilburgseweg 97, 5051 AB Goirle tel. 534.28.31

Schildersbedrijf J.Vekemans B.V.,
Burgm. Rensstraat 40, 5051 CN Goirle tel. 534.66.91

**HET VERSCHIJNEN VAN DIT PERIODIEK WERD MEDE
MOGELIJK DOOR DE FINANCIËLE BIJDRAGE VAN:**

Soeters, boekhandel en antiquariaat,
Kalverstraat 28, 5051 NK Goirle tel. 534.32.45

Gebr. Stokkermans, slopersbedrijf,
Tijvoortsebaan 7, 5051 HJ Goirle tel. 534.25.11 / 534.28.41

P. Walsmits B.V., Taxibedrijf,
Hoogewindseweg 15, 5051 EA Goirle tel. 534.13.40

Fa. C.C.J. Zandbergen & Znn. B.V. Stucadoorsbedrijf,
Emmastraat 26, 5051 LN Goirle tel. 534.25.76 / 534.19.82

* * * * *

* * * *

* * *

* *

*

the 1990s, the focus of the research has shifted from the individual to the social context. The emphasis is on the social structure, the social organization, the social relations, and the social processes. The social context is seen as a dynamic and complex system that shapes and is shaped by individual actions and interactions.

The social context is defined as the social structure, the social organization, the social relations, and the social processes. The social structure is the pattern of social relations and interactions that exist in a society. The social organization is the way in which the social structure is organized and maintained. The social relations are the relationships between individuals and groups in a society. The social processes are the ways in which social relations and interactions are maintained and changed.

The social context is seen as a dynamic and complex system that shapes and is shaped by individual actions and interactions. The social structure, the social organization, the social relations, and the social processes are all interconnected and interdependent. The social context is a complex system that is constantly changing and evolving.

The social context is a complex system that is constantly changing and evolving. The social structure, the social organization, the social relations, and the social processes are all interconnected and interdependent. The social context is a complex system that is constantly changing and evolving.

The social context is a complex system that is constantly changing and evolving. The social structure, the social organization, the social relations, and the social processes are all interconnected and interdependent. The social context is a complex system that is constantly changing and evolving.

The social context is a complex system that is constantly changing and evolving. The social structure, the social organization, the social relations, and the social processes are all interconnected and interdependent. The social context is a complex system that is constantly changing and evolving.

The social context is a complex system that is constantly changing and evolving. The social structure, the social organization, the social relations, and the social processes are all interconnected and interdependent. The social context is a complex system that is constantly changing and evolving.

The social context is a complex system that is constantly changing and evolving. The social structure, the social organization, the social relations, and the social processes are all interconnected and interdependent. The social context is a complex system that is constantly changing and evolving.

The social context is a complex system that is constantly changing and evolving. The social structure, the social organization, the social relations, and the social processes are all interconnected and interdependent. The social context is a complex system that is constantly changing and evolving.

Dhr. A. Brock
Abcovenseweg 23
5051 PT Goirle